

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag	Ons kenmerk	Uw brief van	Uw kenmerk
16 februari 2005	BVE/BDenI/2005/5970	27 januari 2005	S-05-02

Onderwerp

Reactie op het Onderwijsraadadvies 'Tot hier en nu verder: startkwalificaties en leerroutes'

Eind vorig jaar heeft u met een korte procedurele reactie van mijn kant het onderwijsraadadvies "Tot hier en nu verder: startkwalificaties en leerroutes" ontvangen. Omdat u het advies wilt betrekken bij het AO 'Voortijdig schoolverlaten en evaluatie RMC-wet' op 24 februari a.s., heeft u mij om een beleidsreactie op voornoemd advies gevraagd. Ik wil graag aan uw verzoek voldoen en zend u hierbij mijn beleidsreactie.

Op mijn verzoek is de Onderwijsraad ingegaan op een aantal vragen van mijn kant betreffende de startkwalificatie t.w.:

- Aan welke eisen moeten kwalificaties op het niveau van de basisberoepsopleiding voldoen om te kunnen blijven voldoen aan de beleidsmatige doelen die aan de startkwalificatie zijn verbonden?
- Welk overheidshandelen is gewenst t.a.v. de personen die het niveau van de startkwalificatie nog niet hebben bereikt?
- Hoe moeten onderwijs of begeleiding bij leerprocessen voor de groep die (nog) geen startkwalificatie heeft bereikt, vorm krijgen?

Allereerst wil ik opmerken dat ik bijzonder veel waardering heb voor het advies van de Onderwijsraad. De analyses die ten grondslag liggen aan het advies en de dilemma's die worden genoemd kan ik onderschrijven. In dat opzicht is het advies een steun bij de verdere beleidsontwikkeling. In deze reactie wil ik graag op een paar concrete suggesties van de Onderwijsraad ingaan. Het betreft in het bijzonder de punten startkwalificatie, erkenning verworven competenties, maatwerktrajecten en de regionale insteek.

Startkwalificatie

Advies Onderwijsraad

De Onderwijsraad constateert dat de startkwalificatie is gedefinieerd als het eindniveau van mbo-2-opleidingen en een belangrijke rol speelt in het debat over voortijdig schoolverlaten. Tevens constateert de Raad dat een hoog opleidingspeil van de bevolking nodig is om Europa uitstekend te laten presteren. Een van de maatregelen om dat te bereiken is het stellen van een streefniveau zoals de startkwalificatie. Het mag niet zo zijn dat door gebruik van het begrip startkwalificatie andere onderwijsniveaus ondergewaardeerd raken. De Onderwijsraad wil zorgvuldig omgaan met het begrip startkwalificatie en constateert dat er geen één-op-éénrelatie is tussen het startkwalificatieniveau en het kunnen starten op de arbeidsmarkt. De startkwalificatie is één van de treden op de ladder van opleidingsniveaus. Het verwerven van een baan hangt af van een samenspel van diverse factoren waaronder het opleidingsniveau, het perspectief van de werkgever en de arbeidsmarktsituatie. Deze constatering gekoppeld aan het algemene streven om het gehele opleidingsniveau van de samenleving te verhogen leidt tot de conclusie van de Onderwijsraad dat het van belang is het niveau van de startkwalificatie gaandeweg wat hoger te leggen. De Raad benadrukt hierbij dat de verhoging geleidelijk moet plaatsvinden en dat een vloeiende aanpassing aan de behoeften van de arbeidsmarkt nodig is.

Reactie

Het algemene uitgangspunt van de overheid is dat elke deelnemer in staat moet worden gesteld zijn of haar talenten volledig te ontwikkelen door een opleidingstraject te volgen en een opleidingsniveau te behalen dat bij die talenten past.

Het behalen van het minimum startkwalificatieniveau (mbo-2) is een streefniveau – vastgesteld met alle bestuurlijke partijen - voor toetreding tot en handhaving op de arbeidsmarkt en als basis voor leven lang leren met een inspanningsverplichting voor de rijksoverheid. Het startkwalificatieniveau vormt tevens het ijkpunt voor de geformuleerde beleidsdoelstellingen over het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, het verhogen van het opleidingsniveau van bevolkingsgroepen en voor vergelijking van de Nederlandse prestaties met andere Europese landen. Dit ijkpunt is namelijk vergelijkbaar met dat van de Europese Unie.

Daar het startkwalificatieniveau zowel nationaal als internationaal breed draagvlak heeft en tot stand is gekomen op basis van gedegen advies ben ik geen voorstander van dit streefniveau te verhogen van niveau 2 naar niveau 3 mbo. Dat laat onverlet dat het beleid er op is gericht het opleidingsniveau van jongeren en volwassenen te verhogen en zijn targets (bijvoorbeeld de Europese targets t.a.v. terugdringen voortijdig schoolverlaten, leven lang leren en verhogen doorstroom) geformuleerd voor de mate van verhoging.

Erkenning verworven competenties

Advies Onderwijsraad

De raad is van mening dat de overheid nieuw beleid dient te ontwikkelen voor jongeren zonder startkwalificatie. Daarbij dient het begrip competenties centraal te staan. Om in de samenleving en op

de werkplek te kunnen functioneren, moet iemand over bepaalde kennis en vaardigheden beschikken. Maar competenties hoeven niet per definitie op school te worden verkregen: ook praktijkervaring kan leiden tot het behalen van een niveau. De nadruk van het nieuwe beleid dient te liggen op erkenning verworven competenties (evc) door jongeren het recht te geven zonder kosten aan één of meer assessments (vaardigheidsbepaling) deel te nemen. Ook zou moeten worden nagestreefd jongeren meer zelf te laten beslissen over de voor hem/haar beschikbare middelen.

Reactie

Ik onderschrijf het belang van erkenning verworven competenties. Het beleid is primair gericht op het tegengaan dan wel terugdringen van voortijdig schoolverlaten, maar ondanks dat kunnen er deelnemers zijn die het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten. Dat wil echter niet zeggen dat deze deelnemer geen waarde op de arbeidsmarkt of geen toegang tot verder leren heeft. Voor zover het deelnemers met een vmbo-diploma of een afgeronde assistent-opleiding op mbo-niveau betreft, hebben zij al een zogenaamde "opstapkwalificatie" (zie ook KOERS BVE). De opstapkwalificatie biedt de basis en de mogelijkheid om op een later tijdstip of via werkervaring alsnog een hoger niveau te behalen. Afhankelijk van het type deelnemer (met of zonder opstapkwalificatie) kan dat een traject van leren, leren/werken of alleen werken zijn. Erkenning verworven competenties is daarbij een belangrijk instrument. In het Actieplan Leven Lang Leren worden nadere stappen aangekondigd om EVC verder te implementeren. Daarbij spelen de suggesties die de Onderwijsraad heeft gedaan in zijn advies "Werk maken van een leven lang leren" nadrukkelijk een rol.

Voor wat betreft het advies van de Onderwijsraad jongeren het recht te geven zonder kosten aan één of meer assessments deel te nemen, wat ik een interessante gedachte vind, wil ik het volgende opmerken. Voor zover het instroom in het reguliere onderwijs betreft geldt in zijn algemeenheid dat via een intakeprocedure wordt vastgesteld over welke competenties men al beschikt. Dit kan leiden tot vrijstellingen. Aparte financiering is hiervoor niet nodig. Voor zover het gaat om het verzilveren van door werkervaring verworven competenties ten behoeve van bijvoorbeeld doorgroei op de arbeidsmarkt zijn er meer belanghebbenden te identificeren zoals de arbeidsmarkt en de deelnemer zelf. Daarom ben ik voornemens om in het kader van de implementatie van het Actieplan Leven Lang Leren dit idee verder te verkennen.

Over het geven van meer zeggenschap aan de jongeren over de inzet van de voor hem/haar beschikbare onderwijsmiddelen wil ik opmerken dat in het kader van het Actieplan Leven Lang Leren een experiment met de Individuele Leerrekening wordt uitgevoerd, dat specifiek bedoeld is om na te gaan of en onder welke omstandigheden een persoonlijk leerbudget kan werken voor laagopgeleiden. De uitkomsten worden benut voor de verdere beleidsontwikkeling op het terrein van de vraagfinanciering, waarbij overigens sprake is van een gedeelde verantwoordelijkheid van overheid, bedrijfsleven en individu.

Maatwerktrajecten en de regionale insteek

Advies Onderwijsraad

De Onderwijsraad beveelt dualisering en flexibilisering van leertrajecten aan voor jongeren die nog geen startkwalificatie hebben behaald en die het dagonderwijs hebben verlaten of dreigen te verlaten en de ondersteuning van jongeren regionaal op te zetten.

Reactie

Ik wil deze aanbeveling graag onderschrijven. Ik wil dat niet bereiken door vanuit de overheid een nieuwe structuur neer te leggen maar door te kiezen voor een regionale aanpak. Dat sluit ook heel goed aan bij initiatieven die al lopen in de verschillende regio's. Als het de sluitende aanpak betreft voor jongeren tot 23 jaar die de school zonder startkwalificatie hebben verlaten, heb ik in het kader van de regionale meld- en coördinatiefunctie (rmc-functie) de gemeente als regisseur benoemd. Deze functie is nog versterkt door de mogelijkheid te bieden extra trajectbegeleiders aan te stellen.

In het kader van de nieuwe bestuurlijke verhoudingen heb ik gekozen voor het centraal stellen van de regionale netwerken. Dat houdt in dat partijen in de regio onderling afspraken moeten maken over prestaties die men de komende jaren wil neerzetten, in de vorm van ambities voor de jaren 2006-2010. De regionale netwerken hebben onlangs via de onderwijsinstellingen schriftelijk het verzoek gekregen om hun regionale ambities ten aanzien van voortijdig schoolverlaten en leven lang leren te formuleren en op termijn de prestaties op die ambities zichtbaar te maken. Ik heb er van afgezien om de partijen die in een regionaal netwerk zitting moeten hebben, uitpuddend te noemen. Tevens heb ik afgezien van het benoemen van een regionale regisseur. Ik wil dat de partijen binnen de regionale netwerken daar zelf afspraken over maken. Het zijn in feite de partijen in de regio zelf die het best oplossingen kunnen bedenken. Per regio en onderwerp kan dat verschillend zijn. Daar wil ik ook uitdrukkelijk rekening mee houden. Overigens vereist dit ook goede samenwerking op landelijk niveau.

Dualisering en flexibilisering van leertrajecten kunnen een belangrijk middel zijn om de doelstellingen ten aanzien van het terugdringen van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van leven lang leren te realiseren. Overigens is in het (middelbaar) beroepsonderwijs al in hoge mate sprake van dual leren. Het is aan de partijen in het regionale netwerk om de vraag naar en het aanbod van leertrajecten beter op elkaar af te stemmen.

Ik vertrouw er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(Mark Rutte)